

***Lomaspilis marginata* L. aberratie *nigro-unicolorata*
HAVERKAMPF te Assenede, tweede Belgisch exemplaar
(Lepidoptera : Geometridae)**

door

M. FAQUAET

Abstract. *Lomaspilis marginata* L. ab. *nigro-unicolorata* HAVERKAMPF at Assenede (East Flanders), second Belgian record (Lepidoptera : Geometridae). On 6th July 1981 the author caught the second Belgian specimen of *Lomaspilis marginata* L. ab. *nigro-unicolorata* HAVERKAMPF at Assenede (East Flanders). This aberration is characterised by the dark brown colour covering the whole wing surface, leaving no traces of the usual white colour.

Résumé. *Lomaspilis marginata* L. ab. *nigro-unicolorata* HAVERKAMPF, deuxième exemplaire belge (Lepidoptera : Geometridae). L'auteur a trouvé le deuxième exemplaire belge de *Lomaspilis marginata* L. ab. *nigro-unicolorata* HAVERKAMPF à Assenede (Flandre orientale) le 6 juillet 1981. Chez cette forme, la teinte brun foncé est étendue à toute la surface alaire, de sorte à ce que le specimen soit unicolore, sans plus aucune trace de la couleur blanche.

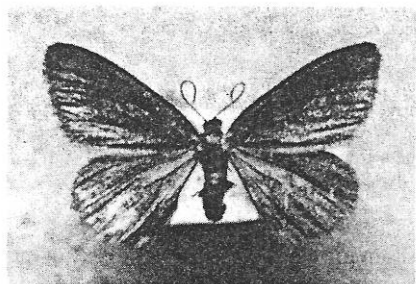
Sedert verscheidene jaren ben ik te Assenede (Oost-Vlaanderen) bezig met een nachtvlinderinventarisatie, dit om een beter overzicht te krijgen van het aantal soorten die het geklasseerde landschapspark bewonen. En het is tijdens een van de vele nachtvangsten dat me andermaal een zeer interessante verrassing te beurt viel. Op 6-VII-1981 kwam een klein, eenkleurig bruinzwart spannetje naar de kwikdamplamp (125 W). 's Anderendaags keek ik tijdens het prepareren enkele boeken in, maar kon onmogelijk een naam geven aan dit vlindertje.

Een eerste poging om de spanner te determineren, bij de heer F. BOLLAND (Cheratte), was vruchteloos; ook na het inkijken van enkele gespecialiseerde boeken en tijdschriften. Een tweede poging bij de heer J. HACKRAY (Verviers) mislukte eveneens. Om zeker te zijn dat we de soort niet kenden, werd het werk van SEITZ (1915) doorbladerd, maar ook dit leverde niets op. Uiteindelijk belandde de spanner bij W. DE PRINS (Antwerpen) die hem aan de hand van een genitaliën-onderzoek determineerde als *Lomaspilis marginata* L.

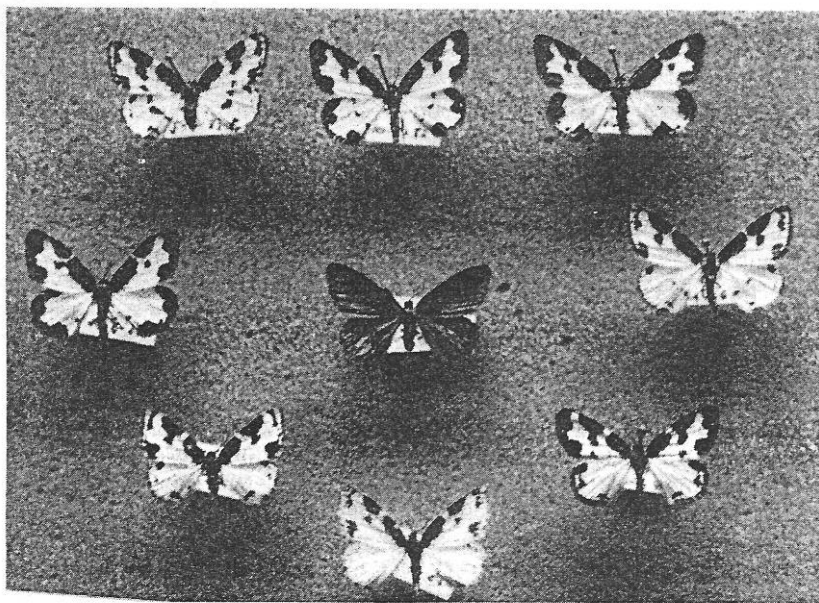
Ik nam het gedetermineerde vlindertje terug mee naar Verviers en de heer J. HACKRAY verzekerde mij dat het om een zeer zeldzame aberratie ging van *Lomaspilis marginata* : ab. *nigro-unicolorata* HAVERKAMPF. Het is inderdaad HAVERKAMPF die het eerste exemplaar, en tot voor mijn vangst het enige voor België, determineerde en beschreef. De kleur van de zwarte randen op de 4 vleugels is volledig overgelopen, zodat de vleugels volledig eenkleurig zwart-bruin geworden zijn. HAVERKAMPF kreeg deze mooie aberratie van baron DE CROMBRUGGHE DE PICQUENDAELE die het op 2-VIII-1897 ving in het Zoniënwoud (Brabant).

Wat vinden we in de literatuur over deze aberratie? Er is eerst HAVERKAMPF die *nigro-unicolorata* beschreef in 1904. PROUT (1915) spreekt wel over

deze aberratie, maar er is geen afbeelding op de kleurplaten. DERENNE-MEYERS (1929) vermeldt over ab. *nigro-unicolorata* : «Elle est entièrement brun-noir uniforme». LEMPKE (1951'en 1970) vermeldt wel enkele donkere vormen, maar er is geen enkele eenkleurige bruinzwarte vorm bij. W. DE PRINS kon in het Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Amsterdam) ook geen Nederlandse exemplaren terugvinden van de vorm *nigro-unicolorata*. In Engeland drukt SOUTH (1961) 3 kleurfoto's af van deze zeer variabele soort, maar er is geen sprake van *nigro-unicolorata*. SKINNER (1984) geeft 2 kleurfoto's, en in de tekst is er sprake van extreme aberraties waarvan de vleugels soms bijna volledig wit of zwart zijn, maar dit komt slechts zelden voor. Bij

Figuur 1 : *Lomaspilis marginata* L. ab. *nigro-unicolorata* HAVERKAMPF, Assenede (Oost-Vlaanderen), 6-VII-1981 (leg. M. FAQUAET)

Figuur 2 : *Lomaspilis marginata* L., verschillende vormen, in het midden ab. *nigro-unicolorata* HAVERKAMPF (leg. M. FAQUAET)

SKOU (1984) zijn van *L. marginata* 5 afbeeldingen uit Skandinavië afgedrukt, maar ook hier geen sprake van *nigro-unicolorata*. Bij FORSTER & WOHLFAHRT (1981) slechts één kleurafbeelding, de meest voorkomende vorm, en in de tekst geen woord over aberraties. Bij KOCH (1984) eveneens slechts één kleurfoto van de typische vorm, maar in de tekst beschrijving van 7 opvallende aberraties, helaas niet van *nigro-unicolorata*. HERBULOT (1965) geeft één kleurafbeelding en in de tekst 3 zwartwit-tekeningen, met verwijzing naar de afwijking van de zwarte vlekken op de vleugels, geen sprake echter van *nigro-unicolorata*. Al deze auteurs spreken over een zeer variabele soort, en al wie deze soort reeds waarnam, zal dit beamen. Niet alleen het kleurpatroon varieert nogal, maar ook de grootte van de exemplaren.

Levenscyclus van *Lomaspilis marginata* L.

De eitjes worden in groepjes, soms afzonderlijk, op de voedselplant afgelegd, meestal in spleten van de boomschors. De incubatieduur bedraagt slechts enkele weken. De rupsjes leven, volgens literatuurgegevens, bijna uitsluitend op wilg, maar ook wel op populier en andere boomsoorten. Ze zijn volgroeid ongeveer 16 mm lang en groengeel van kleur. De pop overwintert.

De vlinders vliegen bij ons in twee niet goed van elkaar gescheiden generaties: de eerste met veel vlinders in mei en juni of later, en de tweede met minder vlinders vanaf half juli tot einde augustus of later. Het exemplaar waarvan hier sprake is er een van de eerste generatie. De soort komt in België overal voor. Dit kan ook gezegd worden voor bijna geheel Europa en een groot deel van Azië. De vlinders zijn 's nachts actief en komen dan gemakkelijk op licht. Ze kunnen ook overdag uit het struikgewas gejaagd worden.

Dankbetuiging

Zonder de hulp van volgende personen zou dit artikel niet zijn verschenen: F. BOLLAND, W. DE PRINS, P. GROOTAERT en J. HACKRAY.

Literatuur

- Derenne-Meyers, F., 1929. Classification des Géométrides. Imp. M. Forton, p. 64-65.
 Forster, W. & Th.A. Wohlfahrt, 1981. Die Schmetterlinge Mitteleuropas, 4. Band Spinner. Franckh'sche Verlagshandlung, Stuttgart, p. 199.
 Haverkamp, 1904. Aberrations intéressantes de lépidoptères belges. *Bull. Ann. Soc. ent. Belg.* 48 : 187, pl. 1.
 Herbulot, C., 1965. Atlas des lépidoptères de France, III. Hétérocères (fin). Ed. N. Boubée et cie., France, p. 14.
 Koch, M., 1984. Wir bestimmen Schmetterlinge. Verlag J. Neumann-Neudamm, Leipzig, p. 664.
 Lempke, B.J., 1951. Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera (tiende deel). *Tijdschr. Ent.* 94 : 272.
 Lempke, B.J., 1970. Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera (veertiende supplement). *Tijdschr. Ent.* 113 : 131-133.
 Prout, L.B. in A. Seitz, 1915. Die Gross-Schmetterlinge der Erde, 4. Band, Geometridae. A. Kernen Verlag, Stuttgart, p. 312-313.
 Skinner, B., 1984. Colour Identification Guide to Moths of the British Isles. Viking, Penguin Books Ltd., London, p. 52.
 Skou, P., 1984. Nordens Malere, Apollo Boger, Svendborg, p. 200.
 South, R., 1961. The Moths of the British Isles, 2nd Series. F. Warne & co. Ltd., London, p. 253.

Faquaet M. : Bourgondisch Kruis 15, B-9200 Wetteren